

program

www.televize.cz

6. 11. - 12. 11. 2000

46

15 Kč

Pro předplatitele 12,90 Kč

SHOWVIEW

TÝDENÍK TELEVIZE

a čtení navíc

hudba

Lunetic:
Fanyanky
rostou

str. 18

na okamžik

Jiří Krampol:
Kdo je
nejtupější

str. 26

HRDINA

filmového úsměvu tisíciletí

Večer dřevěných elegánů

str. 1+8-9

Denně
39
programů

Co vaří Michaela Dolinová

str. 29

46

A už je to tady! Vrcholí soutěžní klání mezi mistry herectví, kteří dokázali vykouzlit ten nejkrásnější úsměv a rozdat mezi diváky to nejceněnější, radost a smích - anketa Hrdina filmového úsměvu tisíciletí, kterou ve spolupráci s Českou televizí pořádá Týdeník Televize. Vy ji na obrazovkách můžete vidět 4. listopadu ve 20 hodin na ČT 1. Zsvěcenými průvodci večerem jsou tentokrát dva muži a jedna dívka! Chtělo by se mi napsat žena, protože 19. dubna oslavila sedmdesátku, ale v červených punčochkách, pepito šatech a rozpuštěných vlasech vypadá pořád mladě a přitažlivě... A jaký je její doprovod? Hned na začátku si na rovinu přiznejme, že to nejsou bůhvíjací elegantí - odstáté uši a vykulené oči se dneska už moc nenosí, ba ani jejich mládí není to, co nás na nich přitahuje - jednomu je osmdesát a druhému jen o šest méně, ba dokonce můžeme bez rozpaků tvrdit, že jsou doslova a do písmene dřevění... Nic to ale nemění na tom, že je všechny tři milují celé generace dětí a jejich humoru málokdy odoláme: **Mánička, Spejbl, Hurvín!**

„Už zase chybal! Jakýpak Hurvín, Hurvínek je to!“ - říká si pozorný čtenář. Ne ne, milý čtenáři, tentokrát se nevloudil žádný šotek ani jsme se nespletli. Hurvínek je skutečně jen zdrobnečka původního jména malého dřevěného kluka... Ale hezky popořádku.

Ty Spejble ze Spejblů

Když v roce 1920 pod rukama řezbáře Karla Noska spatřila poprvé světlo světa loutka vy-

tvořená podle návrhu plzeňského profesora Josefa Skupy, nikdo ani v nejmenším netušil, že tento nepřilíší pohledný chlapík s vykulenými očima, odstátými ušima, houpavou chůzí a výrazem nepřilíší chytrého světáka předčítá úspěchem i do té doby milovaného Kašpárka. Ale jak se bude jmenovat? Ani jeho „otec“ Skupa nikdy nepřiznal, jak Spejbl ke jménu přišel. Snad se inspiroval u svého spolužáka Karla Kovala, jehož otec zaměstnával čeledína s klátivou chůzí, jemuž se nadávalo: Ty Spejble ze Spejblů... Ale kdo ví. Od začátku sklízel Spejbl jako „pivní mudrc“ u diváků veliký úspěch, Skupa si přesto dobře uvědomoval, že k sobě potřebuje partnera.

Hurá do vínku

A tak se 2. května 1926 poprvé objevil na jevišti druhý vykulený ušatec, který původně nebyl ke Spejblu v žádném příbuzenském vztahu. Měl být jakýmsi kontrastem, jiným měšťáckým typem. Teprve později se z obou, vlastně na přání diváků, stal otec a syn. Díky tomu vzniklo i mnoho narážek na nezvestnou, tajemství opředenou maminku... Historky popisující vznik jména Hurvínek se různí snad ještě víc než u Spej-

bla. Josef Skupa uváděl, že jméno Hurvín vybral podle starého kalendáře. A že Hurvínek je

zdrobnečka, je jasné z Pravidel českého pravopisu. Ale je to tak skutečné?

Legendy se různí. Opět se objevuje jméno Karel Koval, který prý napsal pohádku Skupou ilustrovanou, kde sudíčky malému hrdinovi daly třikrát „hurá do vínku...“ - a z toho prý vzniklo slavné jméno Hurvínek. Kdosi vypráví o paní Skupové, která když prý poprvé viděla loutku ne nepodobnou Spejblu, pronesla: To je ale Zkurvínek...! A jiní pamětníci hovoří o kresbičce, kde je Skupou u domku namalován vykulený chlapec a na ceduli napsáno: A. Hurvínek, ručně zpracovaná ročníátka. Kde je pravda, se dneska už asi nikdo z nás nedopátrá.

Dívka

Mánička a bábinka

Tak jako v životě lidském, ani v tom loutkovém to bez holek nejde! A aby samotným mužům nebylo u Skupů smutno, narodila se před sedmdesáti lety Mánička (podle původního návrhu Jiřího Trnky) - stala se nejen spoluhráčkou, ale především nerozlučnou kamarádkou Hurvínka, ačkoli bývá často

Stručná historie DSH

- 1930 - založil Josef Skupa první profesionální loutkovou scénu v Plzni a do svého divadla si přivedl Spejbla a Hurvínka;
- 1944 - Skupa byl zatčen gestapem za protistátní činnost a uvězněn v Drážďanech (Spejbl s Hurvínkem byli uvězněni v trezoru, po válce je našel kluk na smetišti a vrátil Skupovi);
- 1945 - Skupa uprchl z vězení a v Praze zakládá v říjnu stálou scénu DSH. Jeho loutky a virtuozy si získávají popularitu;
- 1951 - přichází do divadla skupina mladých loutkoherců a s nimi Miloš Kirschner, který se původně chtěl věnovat právu a stát se diplomatem. Ale kvůli odbojové činnosti za války je vyhozen z vysoké školy a nastupuje v DSH, postupně alternuje Josefa Skupu;
- 1957 - umírá Josef Skupa a Kirschnera jmenuje veřejnou listinou svým nástupcem a pokračovatelem;
- 1966 - se stává Miloš Kirschner ředitelem DSH a začíná nejúspěšnější éra Spejbla a Hurvínka - pozvání přicházejí z celého světa a loutky promlouvají v osmnácti jazycích a znají je diváci čtyř kontinentů;
- 1990 - DSH dostalo výpověď z legendární pražské Rímské ulice a stěhuje se do Dejvic, kde začíná novou kariéru;
- 1996 - umírá Miloš Kirschner, zanechává svého nástupce Martina Kláska, který již několik let zaskakuje v rolích Spejbla a Hurvínka. Ředitelkou DSH se stává Helena Štáchová.

dinu filmového úsměvu tisíciletí?

hádá...

obětí klíčů a všemožných nejméně. Jenže taková holka se mění a málokdo by našel tu věčně ufmukanou, naivní, a dokonce i nepohlednou Máníčku ze 30. let. Stala se z ní docela fajn současná holka, kterou občas bere na vědomí i Hurvínek, ačkoli jí s oblibou a jemnou ironií v hlase říká „dívtko“. Skutečné dospívání a proměnu Máníčky v moderní slečnu dostala v roce 1966 na starost její třetí „maminka“ Helena Štáchová. A odvedla pořádný kus práce! Snad proto jí o pár let později věnoval Miloš Kirschner i druhou dámu souboru - bábinu neboli tetu Kateřinu, vlastním jménem Kateřinu Hovorkovou. Ač právě bábinu Máníčku vychovává, je o celých 41 let mladší! Ale mezi loutkami se to tak nebere!

Spejbla vodi Richard Maška

Hurovka vodi Michal Barták

S+H a vlastně šéfuje těm dvěma dřevěným ušatcům, kteří by klidně mohli být jejími otci...

Jenže jak už bylo řečeno na začátku: Bez holek to prostě nejde! Ale to bych nesměla psát o Hurvínkovi, abych z pozvzdálí nezaslechla jeho neopakovatelné: Chácháá...

Slovo rodiči

Helena Štáchová (56) - díky Máníčce a bábině i ona navazuje na tradici DSH, kdy jediný herec vytváří dvě typové a věkově odlišné postavy. Navíc po smrti uměleckého i životního partnera Miloše Kirschnera se začala ještě víc věnovat psaní pro děti i dospělé a stala se ředitelkou Divadla Spejbla a Hurvínka: „Když jsem v roce 1966 přišla do Divadla Spejbla a Hurovka, odcházela paní Weleková, která mluvila Máníčkově. Miloš Kirschner si poslechl moji fistuli a nabídl mi, abych roli Máníčky ušla. Tenkrát se mi do toho vůbec nechťelo, Máníčka nebyla můj typ, ale dostala jsem volnou ruku a mohla na ní pracovat. Přetvořila jsem ji tak trochu k obrazu svému - brýle, rezaté vlasy a pár nápadů... Vždycky jsem Milošovi záviděla nádherné klaunství, kdy mohl přecházet ze Spejbla do Hurovka, z jednoho hlasu do druhého a zpět. S velkou chutí jsem potom přivítala na světě paní Kateřinu a mohla se poddat té nádherné herecké schizofrenii... Skupa byl lidový a jeho sranda byla docela drsná. Kirschner vložil do Spejbla i Hurovka intelektuální nadhled a z jednoznačného bláby Spejbla vytvořil filozofa ulice a trochu mudrlanta, který se svým synkem řeší generační spory. Za to si ho moc vážím a v jeho stopách bychom chtěli ustoupit do 21. století.

Martin Klásek (43) jako již „třetí tatínek“ propůjčuje nejen hluboký hlas Spejblovi a dětskou fistulku Hurvínkovi, ale umí si s nimi povídat

i jako Martin Klásek (občas si dokonce skáčou všichni tři do řeči) a k tomu všemu je ještě dokáže vodit, někdy i režimovat a v neposlední řadě pro ně psát hry: „Hurovka se Spejblem jsem jako dítě na jevišti nikdy neviděl a poprvé je potkal až v šestnácti letech. Tenkrát jsem se nedostal na konzervatoř a můj otec požádal svého přítele Kirschnera, aby se podíval, zda ve mně nedrímá trochu talentu. Asi tam něco bylo a já nastoupil jako elév do Divadla S+H. Jednou mě slyšela promluvit hurovčkovskou

Martin Klásek a Helena Štáchová se svými přáteli z lipového dřeva

fistulkou Helena Štáchová a řekla to panu Kirschnerovi, který mě nechal již v šestnácti promluvit při představení jako Hurovka. Zjistil, že bych to mohl zvládnout... A tak jsem už nikdy na konzervatoř nešel a školou se mi stala samotná praxe, postupně jsem přebíral partu Miloše Kirschnera za Spejbla i Hurovka. Největší školou pro mě bylo, když jsem odehrál třeba padesát představení a měl pocit, že už to docela dobře zvládám... V tu chvíli se obvykle objevil Miloš Kirschner,

měl chuť si ten večer zahrát a ušel to za mě. Vždycky jsem potom věděl, jak moc se musím učit! Dneska ty dva dřevěné ušatce miluji. Rozhodně je nepovažuji za loutky, ale za své rovnocenné partnery. Nakonec jsou to naši živočišné. Musím se dokonce přiznat, že když přijdu do divadla a procházím kolem nich, alespoň se jich dotknu, plesknou je nebo prohodím Ahoj, Pepo! Ahoj, Hurojaj!

MICHAELA HRUŠKOVÁ

Foto: Václav Sixt

Kolik jich je?

Pokud očekáváte, že se konečně dozvíte, kolik je loutek Spejbla a Hurvínka přesně, musím vás zklamat. Nikdo mi nedokázal přesně odpovědět. Jediné, co vím, že jich je moc, a dokonce z nejrůznějších materiálů, nikoli jen z lipového dřeva. A tak abychom alespoň trochu uspokojili zvědavého čtenáře, dozvěděli jsme se, že existují tři hlavní typy loutek:

Malé (klasické) loutky
Hurvínek 46 cm/1,05 kg
Spejbl 55 cm/1,60 kg

Střední (hrací) loutky
Hurvínek 49 cm/1,20 kg
Spejbl 60 cm/1,85 kg

Velké (předscénové) loutky
Hurvínek 56 cm/1,95 kg
Spejbl 76 cm/2,80 kg

Spejbl a Hurvínek - filmové a televizní hvězdy

Když ctihodný Josef Spejbl poprvé stanul v roce 1930 před filmovou kamerou, ještě nemluvil. Tedy film. Snímek Spejblův případ se musel líbit především divákům, kteří dbali o očistu těla, neboť propagoval litinové a smaltované vany vyráběné v CKD Blansko.

O rok později řečnil již pan Spejbl před zvukovou kamerou. Navíc si na vlastním tělěčku zkusil slasti a strasti filmové hvězdy, jak napovídá titul Spejblovo filmové opojení.

Hurvínek si své velké filmové opojení prožil v roce

1936, kdy se stal - v kreslené podobě Jiřího Trnky - hrdinou animovaného snímku Všudybylova dobrodružství, který malým divákům objasňoval princip rozhlasového vysílání.

Jiří Trnka už i jako režisér natočil kreslený film Cirkus Hurvínek (1956), o rok později Břetislav Pojar vytvořil snímek Spejbl na stopě.

Hurvínek to zařídí aneb Když pan Spejbl spěchá, co po sobě nechá - tak se jmenuje film Oldřicha Lipského a Miloše Kirschnera, který dětské diváky nejen baví, ale též je nabádá, aby byli dbalí pořádku.

Televizní diváky potěšili S+H nejen třemi sériemi večerníčků, ale i pořady, které rovněž baví děti i jejich rodiče (ba i prarodiče): Jak se hraje swing, Spejbl a Hurvínek bilancující a balancující, Spejblovi k narozeninám, Šéfredaktor čehokoliv, Hurvínkova kouzelná obrazárna (a titulů by bylo na několik stránek).

Ale na závěr dobrá zpráva: připravuje se další řada večerníčků se Spejblem a Hurvínkem, v Čechách nejoblíbenějšími animovanými postavami století. (auss)